

אלו מוסרן לרבי אליעזר בן הורקנוס [ואף בההיא דהגיגה (י"ד ע"ב) שרצה רבי אליעזר בן ערך, במרכבה לפני ריב"ז, מצאתי בפרש"י ריש קהלת שהראה גורם בה רבי אליעזר בן הורקנוס עיי"ש], והוא מטעם שכתבתי לעיל דריב"ז צפה ברוח הקודש שביד רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאין מאבד טפה, הוא שיתקיים למודו, וממנו תצא תורה לישראל, ומרבי אליעזר בן עזריא תשכה, ויחזירוהו חבריו לו [ואפשר אם לא היה מוסרן רק לרבי אליעזר בן ערך, אז אחר כך כששכה לימודו, אף אם היו חבריו מבקשין רחמים דליהדר תלמודיה, לא הוי הדר ליה סתרי תורה אלו שהיו נעלמין מחבריו. ולטעם זה יתיישב, אף לפי מה שכתוב בזוהר חדש בראשית במדרש הנעלם (ט' א.) דהני שלש מאות הלכות מסר לרבי אליעזר בן ערך ורבי אליעזר בן הורקנוס דהוי עסקי עמיה במרכבת, כי אף שמסר לרבי אליעזר בן ערך, הוצרך למסור לרבי אליעזר בן הורקנוס בכדי שאחר זה כשישכה רבי אליעזר בן עזריא ימסרם לו רבי אליעזר בן הורקנוס^[2]] ורבי אליעזר הוא שמסרה לרבי עקיבא, ורבי עקיבא לרבי שמעון וחבריו [ובהקדמת ברית מנוחה שם כתוב רבי עקיבא לרבי יהודה הנשיא, ומרבי יהודה הנשיא בא ליד רבי שמעון וטעות סופר הוא, וצריך לומר להיפוך רבי עקיבא לרבי שמעון ורבי שמעון בא ליד רבי יהודה הנשיא], ונמצינו למדין, שאף דברי קבלתו של רבי שמעון בזוהר ותיקונין, יסודן מקבלתו של רבי אליעזר, וקרובין דבריהן להיות שוין ברמזיהן במקומות הרבה, וגדולי המקובלים הראשונים ז"ל שלא נגלה בימיהם ספר הזוהר כמו הרמב"ן ותלמידיו, ורבינו בחיי, ורבי טודרוס הלוי באוצר הכבוד, היו משתמשים לאור מאמרי הפרקי רבי אליעזר במקום הזוהר, ואף הריקאנטי והר"מ בן גבאי, בעל עה"ק, שכבר נגלה בימיהן ספר הזוהר, בכל זאת בהיותן שותי מימי רבותיהן הרמב"ן ותלמידיו, לא זוו ידן מלחבב דברי הפרקי רבי אליעזר להביאן תמיד יחד עם ספר הזוהר, ולכן טרחתי במעט ידיעתי לרמוז ולעורר המעיין במקומות הרבה, איך שעניני הפרקי רבי אליעזר מכוונין בענינים אלו עם דברי הזוהר, ואף לפי עניית דעתי עם דברי האר"י ותלמידיו, ומי שחננו ה' דעת קדושים, יוסף לקח בזה למצוא גנזי אוצרות חכמה בקרבו.

רק בזמן הברייתא נתודע להם גדולתו של רבי אליעזר – שהגדיל על כל תלמידי רבי יוחנן בן זכאי

ולפי הטעם שכתבתי על קריאתו בשם רבי אליעזר הגדול, על שהגדיל על כל תלמידי ריב"ז, והגדיל לעשות להרביץ ולהעמיד תורה בישראל על ידי תלמידיו, בזה יתכן מה שלא נזכר בשם זה רבי אליעזר הגדול בשום מקום במשניות [רק בשלהי סוטה, אשר אינו מעיקר המשנה כמו שכתוב בתוספות יום טוב שם עיי"ש, אלא שבמשנה בירושלמי ישנו גם כן] רק בברייתות, כי במשנה שעיקרה נסדרה בימי התנאים הראשונים רבי עקיבא ותלמידיו, אפשר עדיין לא נתברר זה כל כך עד ימי סידור הברייתות, שאז ראו כל מעשה תקפו

[כ] הגהה: ויש לפרש שזהו שאמרו באדר"ן (פרק י"ד) שאמר ריב"ז על רבי אליעזר ב' משלים, בור סיד שאינו מאבד טפה, וקנקן זפותה שמשמרת את יינה, שמשל הבור עם המים הוא על נגלות התורה, שנמשלה למים להשקות לכל צמא בגלוי לכל, ומשל

היין על נסתרות התורה כמו שאמר הגר"א כפירש התורה ובמשלי ככמה מקומות שנמשלו ליין שהוא סתום וכנסו בענביו, ואינו מתגלה אלא על ידי דריכה להפרישו מקליפותיו החיצונים וזנים, ורמז ריב"ז ששניהם לא נתקיימו אלא ברבי אליעזר על מכונו.